

وزارت جهاد کشاورزی

معاونت امور تولیدات دامی

دستورالعمل اجرایی پروژه توسعه و ساماندهی گاومیش کشور

مرکز اصلاح نژاد و بهبود تولیدات دامی کشور

گروه دام سنگین

تابستان ۱۳۹۸

بسمه تعالی

مقدمه :

بطور کلی هدف از اصلاح نژاد دام تغییر عملکرد و افزایش بهره وری اقتصادی تولید یک واحد محصول می باشد. افزایش سرانه تولید شیر، گوشت و ... از اهداف اصلی پرورش در واحدهای دامپروری می باشد و اصلاح نژاد بعنوان ابزاری مؤثر در جهت بهبود کمی و کیفی تولیدات و ارتقاء بازده اقتصادی فعالیت های دامپروری جایگاه ویژه ای را به خود اختصاص داده است بطوریکه با افزایش جمعیت کشور و کمبود منابع غذایی و دغدغه های حاصل از آن، این علم توانسته است بستر مناسبی برای افزایش راندمان تولید و بازده اقتصادی باشد. طبق آمارهای ارائه شده، تولیدات دامی عمدتاً در سطح روستاها و شهرهای کوچک کشور می باشد لذا ضرورت اصلاح نژاد و ساماندهی راندمان تولید در واحدهای روستایی امری اجتناب ناپذیر می باشد.

اهداف و ضرورت اجرای پروژه :

- 1) بهبود ژنتیکی از طریق اصلاح نژاد در سطح دامداری (تلقیح مصنوعی و توزیع کلچه بهبود یافته)
- 2) توسعه و گسترش تلقیح مصنوعی و انتقال جنین جهت تسریع در پیشرفت ژنتیکی
- 3) بهبود مدیریت و بهره وری تولید در واحدهای گاو میش داری (آموزش و ترویج و DHI)
- 4) ساماندهی تولیدات گاو میش از دامداری تا صنایع تبدیلی (زنجیره جمع آوری شیر)
- 5) انتخاب کلچه از گله های پشتیبان و هسته های باز و اجرای آزمون نتاج و آزمون عملکرد

ماده ۱ - تعاریف :

- قانون : قانون نظام جامع دامپروری
- وزارت : وزارت جهاد کشاورزی
- مرکز : مرکز اصلاح نژاد و بهبود تولیدات دامی کشور
- معاونت : معاونت بهبود تولیدات دامی استان
- سازمان : سازمان جهاد کشاورزی استان
- پیمانکار: برابرماده ۷ قانون شرایط عمومی پیمان، پیمانکار شخص حقیق یا حقوقی است که سوی دیگر امضاء کننده پیمان است و اجرای موضوع پیمان را بر اساس اسناد و مدارک پیمان بر عهده گرفته است. (اتحادیه دامداران، تعاونی ها، شرکت های خدمات دامپروری، کارشناسان مورد تایید سازمان نظام مهندسی).
- دامدار : به شخص حقیقی یا حقوقی که به نگهداری و پرور یک یا چند نوع دام اشتغال داشته باشد، دامدار گفته می شود.
- دامداری روستایی : دامداری که در داخل و حاشیه روستا احداث گردیده است.

➤ دامداری صنعتی : نگهداری و پرورش یکی از انواع دام های اهلی را با استفاده از شیوه های متداول و پیشرفته علم دامپروری دامداری صنعتی می گویند.

➤ گله پشتیبان : گله هایی که دارای حداقل ۵ راس دام ماده مولد می باشند و امکانات و تجهیزات لازم برای شیردوشی (ثابت و سیار) و امکان انجام تلقیح مصنوعی و ثبت اطلاعات را داشته باشند ، که از داده های آنان در امور اصلاح نژادی استفاده گردد.

تبصره : گله های پشتیبان صنعتی : گله های وارداتی و اصیل می باشند که بعنوان گله هسته اصلاح نژادی تلقی میشوند.

عملیات : منظور عملیات اجرایی اصلاح نژادی (ثبت مشخصات ، رکوردگیری شیر ، تلقیح مصنوعی ، رکورد برداری وزن و ..)

ایستگاه : محل نگهداری دام های تحت پوشش عملیات اصلاح نژادی (تولید اسپرم ، حفظ و حراست نژادهای مختلف دامی ، انجام ترکیب ژنتیکی دام های انتخابی).

ماده ۲: شیوه اجرای پروژه و ورود به سامانه اصلاح نژاد دام سنگین:

این پروژه در دو بخش توسعه ای و پشتیبان اجرا می گردد :

➤ توسعه ای : در این بخش با استفاده از اعتبارات استانی در سطح گله های مردمی ثبت مشخصات و هویت گذاری دام و تلقیح مصنوعی صورت می پذیرد و در صورت تمایل دامدار به انجام رکوردگیری و اطلاع از نتایج از طریق پیمانکار به دامدار ارائه می گردد و در سامانه اصلاح نژاد دام سنگین نیز توسط پیمانکار وارد میشود ، لازم به ذکر است که سایر استان هایی که تحت پروژه نیستند و جمعیتی از گاو میش در استان دارند شامل اجرای این عملیات خواهند بود.

➤ پشتیبان : در این بخش ۶ استان تحت پروژه موظف به انتخاب گله هایی از گاو میش در استان خود می باشند که دارای مشخصات اعلام شده در این دستورالعمل هستند که بنام گله های پشتیبان معرفی خواهند شد ، این گله ها به منظور جمع آوری اطلاعات دقیق اصلاح نژادی (ثبت مشخصات ، رکوردگیری شیر ، تلقیح مصنوعی و ...) و به منظور تجزیه و تحلیل این اطلاعات و انتخاب کلیچه های ممتاز از گله های داخلی انتخاب و اطلاعات آنان در سامانه اصلاح نژاد به روشی که در دستورالعمل آمده توسط پیمانکار وارد و بهره برداری خواهد شد .

تذکر: اعتبارات مرتبط با اجرای عملیات در گله های پشتیبان از منابع ملی تامین و به استان های تحت پروژه اعلام گردیده است.

منظور از گله پشتیبان، گله هایی است که حداقل ۵ راس گاومیش ماده مولد، امکانات و تجهیزات لازم برای شیردوشی (ثابت یا سیار) و امکان انجام تلقیح مصنوعی و ثبت اطلاعات را داشته باشند. تا بتوان با دقت و صحت مطلوب داده های مورد نیاز جهت برنامه ریزی و عملیات اصلاح نژادی را جمع آوری نمود.

تذکر ۱: گله هایی که در سالهای قبل تحت پوشش قرار گرفته و تمایل به همکاری دارند در اولویت می باشند.

تذکر ۲: لزوما عمده حجم عملیات مصوب استان به عنوان حجم عملیات اصلاح نژادی میبایست در گله پشتیبان لحاظ شود.

تذکر ۳: تعیین ریز هزینه کرد عملیات اجرایی در گله های پشتیبان با توجه به اعتبارات تخصیصی ملی، دوری و نزدیکی محل دامداری و سایر شرایط و مقتضیات استان بر عهده معاون بهبود تولیدات دامی استان می باشد. عملیات اجرایی برای گله های پشتیبان از طریق عقد قرارداد با پیمانکاران بخش خصوصی واجد شرایط (با تأیید معاون بهبود تولیدات دامی استان) انجام شده که این عملیات به شرح زیر می باشد.

نحوه ثبت و ورود اطلاعات در سامانه :

پیمانکار پس از جمع آوری کلیه اطلاعات گله های تحت پروژه موظف است طبق ماده ۳ بند (ج) این دستورالعمل اقدام نماید.

۱) ورود اطلاعات کامل گله و دامدار در فرم تعریف گله جدید.

۲) ورود اطلاعات شناسنامه در فرم تعریف شناسنامه جدید طبق فرم زیر

New http://www.aibs.ir/cow/IdentityMng/NewIdentity.aspx?type=4

تعریف مشخصات شناسنامه جدید

ذخیره اطلاعات شناسنامه	ذخیره و اضافه کردن دیگری	انصراف
اطلاعات اصلی شناسنامه		
انتقال چنین : ☐	بروزه : <input type="text"/>	پشتیبان <input type="text"/>
تاریخ دریافت <input type="text"/>	نوع انتقال چنین : <input type="text"/>	ET خارج <input type="text"/>
چنین : <input type="text"/>	تاریخ تولید چنین : <input type="text"/>	تاریخ تولد چنین : <input type="text"/>
شماره SC : <input type="text"/>	نوع اسبوم : <input type="text"/>	نوع اسبوم : <input type="text"/>
کد گله : <input type="text"/>	شماره ثبت : <input type="text"/>	ثبت مجاری برای متولدین قبل از 96 <input type="text"/>
شماره بدن : <input type="text"/>	کد نژاد : <input type="text"/>	سمینتاک <input type="text"/>
شماره گوش 2 : <input type="text"/>	شماره گوش 1 : <input type="text"/>	شماره گوش 1 : <input type="text"/>
شماره کل <input type="text"/>	تاریخ تولد : <input type="text"/>	تاریخ تولد : <input type="text"/>
گوساله : <input type="text"/>	در صد خوبی : <input type="text"/>	در صد خوبی : <input type="text"/>
تگ فلو / دو فلو : <input type="text"/>	جنس گوساله : <input type="text"/>	جنس گوساله : <input type="text"/>
وزن گوساله : <input type="text"/>	شماره ثبت پدر : <input type="text"/>	شماره ثبت پدر : <input type="text"/>
کد نژاد پدر : <input type="text"/>	شماره ثبت مادر : <input type="text"/>	شماره ثبت مادر : <input type="text"/>
کد نژاد مادر : <input type="text"/>	دوره زایش مادر : <input type="text"/>	دوره زایش مادر : <input type="text"/>
شماره ثبت نامادری : <input type="text"/>	تاریخ باروری مادر : <input type="text"/>	تاریخ باروری مادر : <input type="text"/>
روش تلقیح 3 : <input type="text"/>	شماره اسبوم 3 : <input type="text"/>	شماره اسبوم 3 : <input type="text"/>
روش تلقیح 2 : <input type="text"/>	تاریخ تلقیح 3 : <input type="text"/>	تاریخ تلقیح 3 : <input type="text"/>
روش تلقیح 1 : <input type="text"/>	شماره اسبوم 2 : <input type="text"/>	شماره اسبوم 2 : <input type="text"/>
چگونگی باروری : <input type="text"/>	تاریخ تلقیح 2 : <input type="text"/>	تاریخ تلقیح 2 : <input type="text"/>
رنگ لکه ها : <input type="text"/>	شماره اسبوم 1 : <input type="text"/>	شماره اسبوم 1 : <input type="text"/>
رنگ بدن : <input type="text"/>	تاریخ تلقیح 1 : <input type="text"/>	تاریخ تلقیح 1 : <input type="text"/>
شماره گردن : <input type="text"/>	نحوه زایشان مادر : <input type="text"/>	نحوه زایشان مادر : <input type="text"/>
نام : <input type="text"/>	اتصال سباهی : <input type="text"/>	اتصال سباهی : <input type="text"/>
	شماره ثبت خارجی : <input type="text"/>	شماره ثبت خارجی : <input type="text"/>
	تاریخ تکمیل : <input type="text"/>	تاریخ تکمیل : <input type="text"/>
	1398/04/09	1398/04/09
	No file selected. ...Browse	No file selected. ...Browse
	No file selected. ...Browse	No file selected. ...Browse
	No file selected. ...Browse	No file selected. ...Browse

تذکر : طبق فرم بالا (تعریف شناسنامه جدید) در قسمت انتخاب پروژه گله هایی که تحت عملیات این پروژه و پشتیبان می باشند در قسمت نوع پروژه (پشتیبان) انتخاب شود که شناسنامه های گله قابلیت تفکیک در اطلاعات را داشته باشند.

۳) سایر فرم ها نیز شامل رکورد شیر، حذف، انتقال، خشکی و زایش بر اساس فرمت سامانه اصلاح نژاد دام سنگین به آدرس (aibs.ir) مراجعه و در قسمت ورود به سامانه ها، سامانه اصلاح نژاد دام سنگین را انتخاب و وارد نمایند.

تذکر ۱: در قسمت ورود اطلاعات رکورد شیر فقط میزان تولید توسط پیمانکار وارد شود، اطلاعات ترکیبات شیر شامل (درصد چربی، درصد پروتئین و ...) توسط آزمایشگاه و در منوی سامانه بنام آزمایشگاه وارد خواهد شد.

تذکر ۲: از آنجائیکه اطلاعات گله های پشتیبان مورد تاکید و بهره برداری این مرکز می باشد ضروری است پیمانکار دقت لازم در انتخاب گله پشتیبان و ورود صحیح اطلاعات به سامانه تحت عنوان پشتیبان را داشته باشد.

الف) ثبت مشخصات :

بعد از شناسایی گله های واجد شرایط پیمانکار موظف است کلیه مراحل ثبت مشخصات شامل : نصب شماره گوش، صدور شناسنامه رسمی طبق فرم های مورد تایید این مرکز، تکمیل فرمهای حذف و انتقال و ثبت آنها در سامانه اصلاح نژاد دام سنگین این مرکز را با رعایت موارد ذیل انجام دهد.

۱) کلیه اطلاعات باید حداکثر در دوره های ۳ ماهه در برنامه این مرکز ثبت و ارسال گردد.

۲) جهت پلاک کوبی باید از پلاک گوش های استاندارد پلاستیکی ویزوال، پلاک گوش الکترونیکی (RFID)، بولوس (Bolus) یا میکروچیپ (Microchip) با ردیف ثبتي بين المللی ۱۵ رقمی که توسط این مرکز ارائه می گردد استفاده شود.

۳) RFID در گوش چپ و پلاک گوش ویزوال در گوش راست باید نصب گردد.

۴) گله های ثبت شده در سال های قبل به علت وجود اطلاعات مربوط به خود دام و به تبع آن سهولت در برآورد عملکرد تولیدات نتاج آنها در اولویت می باشند.

۵) نتاج مولد های ثبت شده طی سال های قبل باید ثبت گردند و ثبت ۲۰ درصد مولد جایگزین بلامانع می باشد. ردیف ثبت دام، گله و شماره گوش مطابق دستورالعمل اجرایی هویت گذاری دام کشور می باشد.

۶) حداکثر یک ماه پس از تولد گوساله عملیات نصب پلاک گوش باید انجام شود.

ب) صفات تولیدی - رکوردگیری شیر:

۱) پیمانکار موظف است اطلاعات فرم زایش را قبل از رکوردگیری شیری تکمیل نموده و سپس رکوردگیری از صفات تولید شیر برای هر راس دام مولد شامل: کیلوگرم وزن شیر، اخذ نمونه شیر در ظروف مخصوص رکوردگیری حاوی بی کرومات پتاسیم، ارسال نمونه ها به آزمایشگاه تجزیه شیر و ثبت اطلاعات فرمهای زایش، خشکی و رکورد شیر را در سامانه اصلاح نژاد دام سنگین این مرکز با رعایت موارد زیر انجام دهد.

۲) پیمانکار موظف است از رکوردگیری دامهای مازاد (پیر، حذفی و ...) جلوگیری نماید.

۳) قبل از رکوردگیری باید فرم زایش دام برگردد.

۴) پیمانکار موظف است لوازم مورد نیاز برای رکوردگیری و ظروف نمونه‌گیری را تهیه و در هنگام رکوردگیری در اختیار دامداران قرار دهد.

۵) پیمانکار موظف است یک نسخه از فرم رکوردگیری را به همراه ظروف نمونه‌گیری تکمیل شده به آزمایشگاه شیر استان جهت آنالیز اجزاء شیر تحویل نماید (هر ماه یکبار).

۶) رکوردگیری هر ماه در یک روز مشخص و در دو وعده صبح و عصر توسط مامورین واجد شرایط رکوردگیری صورت گیرد.

۸) نمونه های اخذ شده شیر باید از هر دام بطور مجزا و با رعایت هوادهی مناسب یا همزدن حداقل ۳۰ ثانیه حداکثر ظرف مدت ۲۴ ساعت به آزمایشگاه شیر استان یا شهرستان ارسال گردد.

۹) انجام عملیات رکوردگیری شیر هر ۲۵-۳۵ روز یکبار با تعیین درصد چربی، پروتئین برای هر دام صورت گیرد.

۱۰) از هر راس دام مولد باید حداقل ۵ رکورد متوالی از شیر در هر دوره شیردهی اخذ گردد.

۱۱) همکاری در سرکشی تصادفی برای نظارت بر صحت رکوردگیری و نمونه‌برداری توسط کارشناسان استان و مرکز اصلاح نژاد کشور یا بخش خصوصی طرف قرارداد با معاونت امور دام استان انجام می‌گردد.

۱۲) رکوردگیری شیر با توجه به حجم عملیات تعیین شده باید در دامهای مولدی که تحت پوشش عملیات تلقیح مصنوعی و دارای ثبت مشخصات می باشند، صورت گیرد.

ج) صفات تولید مثلی - تلقیح مصنوعی :

کلیه عملیات اجرایی تلقیح مصنوعی شامل تلقیح دام و ثبت فرم تلقیح در سامانه اصلاح نژاد دام سنگین این مرکز با رعایت موارد زیر انجام گردد:

- ۱) پیمانکار موظف است در گله هایی که عملیات تلقیح مصنوعی انجام می دهد جهت برقراری ارتباط ژنتیکی، اسپرم های مصرفی را از دامهای نر ممتاز مورد نظر و با تایید این مرکز تهیه نماید.
- ۲) تعداد دفعات تلقیح برای دامهای تحت پوشش حداقل یک و حداکثر ۳ تلقیح که بطور متوسط ۲/۵ تلقیح پیش بینی شده است.

تبصره: برای اجرای بهینه عملیات اجرایی تلقیح مصنوعی و دستیابی به پیشرفت ژنتیکی مناسب که تضمین کننده سود اقتصادی گله های گاو میش بوده، نوع مواد ژنی مورد استفاده باید ترکیبی از اسپرم کلچه های جوان و نرهای پروف اعم از وارداتی (مدیترانه ای) و داخلی باشند.

۳) پیمانکار موظف است در گله هایی که عملیات تلقیح مصنوعی انجام می دهد و به منظور برقراری ارتباط ژنتیکی بین گله ها و استان ها و مناطق اقلیمی کشور، اسپرم های مصرفی را از دامهای نر ممتاز مورد نظر (اعم از وارداتی و داخلی) و با تایید این مرکز تهیه نماید. که هزینه اسپرم اعم از پروف و انتظار پروف یا کلچه جوان نیز بطور مشخص در شرح عملیات لحاظ گردیده است.

۴) پیمانکار موظف است مأمورین تلقیح کننده کم بازده را پس از تشخیص کارشناسان امور دام و مرکز اصلاح نژاد دام و بهبود تولیدات دامی تعویض نماید.

۵) پیمانکار موظف است فقط از مأمورینی استفاده نماید که دارای مجوز مهارت تلقیح مصنوعی معتبر هستند.

د) رکورد گیری وزن :

۱) اندازه گیری وزن در زمان تولد و در زمان از شیرگیری و ورود آن به سامانه اصلاح نژاد دام سنگین مرکز ضروری است. چنانچه دامدارگوساله های نر خود را به جهت پروار نگهداری می نماید، ورود اوزان تولد، از شیرگیری و بلوغ نیز ضروری می باشد.

۲) رکوردگیری وزن بوسیله باسکول و یا از طریق وزن متر و با اندازه گیری اندازه دورسینه انجام می گردد.

تذکر: رکوردگیری وزن از دامهای نری که مادرانشان تحت پوشش عملیات رکوردگیری شیر می باشند، صورت گیرد.

ماده ۳ - شرح وظایف

الف) شرح وظایف مرکز اصلاح نژاد و بهبود تولیدات دامی کشور:

۱) تنظیم و تامین اعتبارات و تخصیص به هر پروژه برای استان تحت پروژه در ابتدای هر سال مالی اقدام نماید .

۲) تعیین حجم عملیات پروژه برای هر سال و اعلام به استانهای تحت پروژه .

۳) بازآموزی شیوه اجرای پروژه با همکاری معاونت هر استان .

۴) ایجاد امکانات نرم افزاری و پشتیبانی از سامانه های اصلاح نژادی مرکز

۵) آنالیز اطلاعات جمع آوری شده و اطلاع رسانی به استان .

۶) نظارت عالیه به پروژه در حال اجرای هر استان .

۷) تهیه گزارشات عملکردی پیمانکاران و ارائه نتیجه گزارشات به استان .

۸) اختصاص حق انگیزه به دامدار

ب) شرح وظایف معاونت بهبود تولیدات دامی استان :

۱) نظارت بر اجرای صحیح عملیات پروژه در گله های استان .

۲) تنظیم قرارداد بین پیمانکار و معاونت جهت اجرای عملیات و ارسال یک نسخه قرارداد به مرکز.

۳) جذب اعتبارات و هزینه کرد اعتبارات تعیین شده برای هر پروژه به میزان اعلام شده به استان .

۴) تهیه گزارش نحوه هزینه کرد اعتبارات تخصیصی با ریز جزئیات و اعلام به مرکز .

۵) همکاری با پیمانکاران در جهت دریافت مواد ژنی و سایر خدمات مورد نیاز دامدار .

۶) آموزش و بازآموزی پیمانکاران و برگزاری کلاس های ترویجی .

ج) شرح وظایف پیمانکار:

۱) شناسایی گله های واجد شرایط اشاره شده در بند (ط) تعاریف این دستورالعمل .

۲) انجام کلیه مراحل ثبت مشخصات (نصب شماره گوش ، صدور شناسنامه رسمی طبق دستورالعمل دفتر انسبب مرکز ، تکمیل کلیه فرم های حذف ، انتقال ، خشکی ، زایش و ورود به سامانه اصلاح نژاد دام سنگین مرکز) .

۳) اطلاعات در کوتاهترین زمان ممکن پس از ویرایش اطلاعات در سامانه اصلاح نژاد دام مرکز ثبت گردد.

۴) رعایت استاندارد انتخاب شماره های گوش ویزووال ، RFID ، Bolus ، Microchip طبق دستورالعمل واحد هویت گذاری مرکز.

۵) تامین لوازم مورد نیاز رکوردگیری شیر ودر اختیار قرار دادن دامدار.

۶) تهیه اسپرم های مصرفی ازدام های نر ممتاز با تایید مرکز به منظور برقراری ارتباط ژنتیکی .

۷) پیمانکار موظف است نسبت به شناسایی و بکارگیری مامورین تلقیح ماهر اقدام و در صورت واجد شرایط نبودن مامور را تعویض نماید.

۸) پیمانکار موظف است فقط از مامورینی استفاده نماید که دارای مجوز تلقیح مصنوعی معتبر هستند.

تبصره : ویژگی های پیمانکار

- ۱) داشتن محل ثابت برای انجام کار، وجود امکانات نرم افزاری و سخت افزاری
- ۲) بر اساس جمعیت تحت پوشش عملکردی وجود نیروهای کارآمد با تحصیلات مرتبط (دامپروری ، کامپیوتر)
- ۳) داشتن حداقل مدرک کاردانی در رشته های مذکور
- ۴) داشتن مجوز انجام کار از وزارت تعاون ، سازمان نظام مهندسی استان ، داشتن پروانه شرکت های خدمات مهندسی دامپروری و یا داشتن مجوز تعاونی های دامداری زیر مجموعه اتحادیه های دامداران استان .

د) شرح وظایف دامدار :

- ۱) دامدار موظف است نسبت به همکاری با پیمانکار و معاونت استان اقدام لازم را بعمل آورد .
- ۲) تامین محل خواب در زمان رکوردگیری شیر برای پیمانکار پروژه.
- ۳) ثبت دقیق زایش ها ، تلقیحات ، حذف یا نقل و انتقال دام بعهد دامدار می باشد.
- ۴) دامداران هسته اصلاح نژادی متعهد به همکاری کامل با پیمانکار ، معاونت استان و مرکز اصلاح نژاد جهت انجام کلیه امور اصلاح نژادی و اطلاعات گله میباشند.

ماده ۵ – تعرفه خدمات :

خدمات این پروژه شامل کلیه امور اصلاح نژادی شامل ، ثبت مشخصات ، رکوردگیری شیر ، تلقیح مصنوعی می باشد که مبلغ تعرفه کلی این خدمات برای هر راس ۲۰۰۰۰۰۰۰ ریال برای سال ۱۳۹۸ در نظر گرفته شده است .

استانهای تحت پروژه : آذربایجان شرقی ، اردبیل ، خوزستان ، گلستان ، گیلان و مازندران
این دستورالعمل بر اساس موافقتنامه اعتبارات هزینه و منابع سال ۱۳۹۷ (ملی- استانی) با شماره ۱۳۰۶۰۱۷۰۰۰ تنظیم گردیده و برای کلیه استان های تحت این پروژه لازم الاجرا می باشد .